

Posudek vedoucího diplomové práce

Autor: Eliška Čvančarová

Téma: Odkaz

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Posuzovaná diplomová práce je zaměřena na tradiční institut dědického práva, jehož kořeny sahají minimálně do práva římského. Současně se však jedná o institut, který byl v tuzemském právním prostředí obnoven až v souvislosti s přijetím stávajícího občanského zákoníku. Zákonodárce se při jeho znovuzavedení obrátil do minulosti. Vzorem stávající úpravy tak byl obecný zákoník občanský, resp. vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937. S ohledem na uvedené je logické, že dnešní nauka hledá inspiraci v historických pramenech. Převzetí dřívějšího výkladu však nemůže být bezvýhradné již jen s ohledem na řadu odlišností dnešní úpravy dědického práva v porovnání s úpravami dřívějšími. Jakkoliv se přitom soudobé literární zdroje (zejména ty komentářové) na daný institut poměrně intenzivně zaměřují, jejich závěry nejsou vždy jednotné. Desítky let trvající absence úpravy zkoumaného institutu pak pochopitelně vede k tomu, že zatím neexistuje žádná relevantní aktuální judikatura. Je tak zřejmé, že téma nabízí dostatečný prostor k podnětnému zpracování ve formě diplomové práce. Z toho důvodu je jeho volbu třeba hodnotit jednoznačně pozitivně.

Samotné posouzení je pak možné zahájit pochvalou autorky za její přístup ke zpracování. Odevzdaný text čítá téměř osmdesát stran. Diplomantka přitom již od počátku upíná svou pozornost přímo k institutu odkazu. Hned první část zaměřená na vymezení základních pojmů je zacílena na zakotvení odkazu v rámci dědického práva. Čtenář je tu příhodně seznámen s odlišením odkazu od pojmů dědictví, pozůstalost či příkaz. Přesně jsou vymezeny i osoby zúčastněné na odkazu a předmět odkazu. V navazující partii je věnována rozsáhlá pozornost zřízení odkazu. I zde je výklad detailní a zaobírá se všemi podstatnými aspekty této problematiky (například i odlišením zřízení odkazu a darování pro případ smrti, či zřízením odkazu k věci spadající do společného jmění manželů). Další ucelená část, byť rozsahově kratší, je věnována protikladu zřízení odkazu, tedy jeho odvolání. Navazující část tvoří vrchol celého pojednání. Nabytí odkazu představuje zjevně nejkomplikovanější problematiku celé materie. Uchazečka zde postupně řeší způsobilost odkazovníka, právo na odkaz, jeho splatnost, jeho splnění (včetně různých podob splnění odkazu s ohledem na povahu předmětu odkazu a subjekt, který odkaz plní). Opomenuty nejsou ani zákonné limity při plnění odkazu. Práce je zakončena shrnujícím závěrem.

Uvedenému rozvržení práce není co vytknout. Institut odkazu rozhodně není výkladově jednoduchou problematikou, autorce se však podařilo najít přehlednou strukturu zpracování. Nevynechává přitom nic podstatného. Některé pasáže je možné označit za téměř vyčerpávající. Obsahově by práci patrně ještě více obohatilo srovnání s úpravou odkazu v jiných zemích, ideálně pak s úpravou rakouskou. Právě možný legislativní a interpretační posun v rakouském právu, z nějž tuzemská úprava tak výrazně čerpá, by byl zjevně přínosný a inspirativní.

Věcná úroveň zpracování je na velmi dobré úrovni. Autorka se ve své práci přidržuje osvědčených literárních zdrojů. To sice na jednu stranu nutně ubírá originalnosti jejího zpracování, na druhou stranu však i limituje míru věcných pochybení. Jen pro úplnost je pak třeba připomenout, že v práci je možné nalézt řadu vlastních úvah, jakož i vlastní argumentaci, která tyto úvahy podporuje. Údaje z řady různých zdrojů přitom nejsou jen slepě přebírány. Autorka osvojené informace vstřebala a čtenáři je sděluje po stylistické stránce zdařilým způsobem. Některé uváděné informace by však zasloužily zpřesnění či bližší rozvedení, mnohé vzbuzují u čtenáře další otázky (např. 48 – autorka správně uvádí, že jestliže bylo docíleno zničení, zcizení či změny odkázané věci mimo vůli zůstavitele, odkaz trvá a odkazovníku se vydá peněžitá náhrada – nabízí se otázka, výpočtu této peněžní náhrady - od zničení, ztráty či změny věci může do okamžiku smrti zůstavitele či okamžiku, kdy má dojít ke splnění odkazu, uběhnout značně dlouhá doba; s. 50 – autorka v rámci výkladu o způsobilosti odkazovníka uvádí, že *tím, že zůstavitel zřídil odkaz v pořízení pro případ smrti a nikterak jej nedovolal, počínání odkazovníka, jež naplnilo důvody zakládající dědickou nezpůsobilosti dle § 1482 o.z., tak v podstatě zůstavitel odkazovníku prominul* - je možné si také klást otázku, zda by mělo toto tvrzení platit i v případě, kdy zůstavitel povolal manžela za odkazovníka ještě před tím, než se stal obětí domácího násilí, ale zemře dříve, než stihne odkaz odvolat; s. 52 – autorka v souvislosti s kritikou přílišného formalismu při zřeknutí se odkazu uvádí, že *z praktického hlediska by byl pro zůstavitele a osobu obmyšlenou zdaleka jednodušší postup, jestliže by po oznámení zůstaviteli osobou obmyšlenou, že o odkaz nemá zájem, zůstavitel jednoduše odvolal či zničil pořízení pro případ smrti odkaz obsahující* – nabízí se otázka, zda je tento postup možný vždy, tedy například i tehdy, je-li odkazovník povolán dědickou smlouvou; s. 57 – zajímavá je i myšlenka, že odkazovník v případě, že *je zřízeno svěřenské nástupnictví... své právo na odkaz vždy pozbyde aj.*).

Použité literární zdroje jsou citovány v intencích platné citační normy. Práce je z tohoto důvodu doplněna poměrně rozsáhlým a přehledným citačním aparátem. Seznam použité literatury i seznam zkratk jsou přiloženy v závěru práce. V patřičném rozsahu je užívána i judikatura, zejména pak ta vztahující se ještě k úpravě obecného zákoníku občanského.

Nelze tedy než shrnout, že odevzdaný text splňuje požadavky kladené vyhláškou děkana na závěrečnou práci v magisterském studijním programu. Autorce se podařilo vypořádat se zvoleným tématem přehledně a výstižně. Z odevzdaného textu je zřejmé hlubší proniknutí do problematiky i zájem o ni. Práci proto k obhajobě doporučuji a v případě jejího úspěšného zvládnutí ji navrhuji hodnotit jako **výbornou**.

Náměty do rozpravy:

- 1) Za jakých podmínek může odkaz poskytnout osoba s omezenou svéprávností?
- 2) Na s. 50 uvádíte, že u *právních jednání zastupujících osob, týkajících se odkazu, u nichž dítě nabývá odkaz nikoliv zanedbatelné hodnoty, bude třeba souhlasu opatrovnického soudu*. K jakým konkrétním právním jednáním opatrovnický soud dává při nabytí odkazu souhlas?
- 3) Vymezte, které základní nedostatky má podle Vás stávající úprava odkazu.

V Plzni dne 6. června 2020

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.